

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Basilicae S. Mariae. Maioris De. Vrbe A. Liberio. Papa. I.
Vsque Ad. Pavlvn. V. Pont. Max Descriptio. Et. Delineatio**

Angelis, Paolo de

Roma, 1621

Cap. II. De officio, dignitate, & munere Archipresbyteri sanctae Mariae
Maioris.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13873

Ecclesia S. Andreae fabricata a Simplicio Papa circa annum 467.
Ecclesia S. Mariae Maioris aedificata circa annum 352.
A Sixto Tertio à fundamentis ampliata.
Vide Panuin.

Vide Anastasium in vita Simplicij Papae.

Gregorius Secundus fundavit duo Monasteria circa annum 714.

Vide Anastasium in vita Greg. Papae II.

Monasterium S. Andreae fundavit Gregorius Secundus circa annum 714.

Panuin. de sept. Eccles. pag. 441.

Ecclesia respondebimus: hic tamen dicemus A
Simplicium Papam S. Andreae Ecclesiam fabricasse circa ann. Domini 467. at S. Maria Maior fuit circa annum 352. constructa, Romanae Ecclesiae clauum tenente Liberio Pontifice. postmodum à Sixto Tertio à fundamentis ampliata, exornata, pluribusq; & illustribus suppellectilibus insignita, nec non etiam praedijs: nec vlla hucusq; fit de Monachis mentio. adest alia ratio, quod Anastasius non inquit Simplicium Pontificem Monasterium fundasse S. Andreae Apostoli, vt Monachi in hac Basilica officia canerent, & sacrificia exercerent. Etenim sic scribit. *Hic dedicauit Basilicam S. Stephani in Caelo monte, in Vrbe Roma, & Basilicam B. Andreae Apostoli, iuxta Basilicam S. Mariae.* Ex quibus verbis non est colligendum, Simplicium dictam Ecclesiam, construxisse, vt Monachi Ecclesiastica exercitia in S. Maria Maiore exercerent; cum praesertim S. Andreas sit admodum patens, nec satis conueniens videtur, vt ij religiosi viri, si ibi fuissent, propriam Ecclesiam deseruerint, ad aliam illustrandam; cū ijs temporibus satis celebris extiterit, quod hodie cernitur ex musiuus picturis, & alijs ornamentis. Praeterea additur, à Liberio Papa vsque ad Simplicium, Basilicam sanctae Mariae Maioris, vel officijs caruisse, vel Clerum ibi fuisse, quod centum quindecim annorum cursum continet. Atq; id nobis occurrit de origine, & ministris vsq; ad Simplicium Papam. Quod verò Panuinus ait, Gregorium secundum, qui circa an. 714. Ecclesia gubernauit, duo Monasteria fundasse, vt non solum die, sed etiam noctu in hac Basilica officia sacra exercerentur, his verbis: *Hic Gerocomium, quod post absidam sanctae Dei genitricis ad Praesepe situm est Monasterium instituit, atque Monasterium S. Andreae, quod Barbarae nuncupatur, ad nimiam deductum desertionem, in quo nec vnus habitabat quidem Monachus, accitis Monachis ordinauit, vt vtraque Monasteria ad sanctam Dei genitricem singulis diebus, ac noctibus Deo laudes canerent.* Respondetur, admodum probabile esse Gregorium id, quod Anastasius scribit instituisse, scilicet vt Monachi ea tempestate dictorum Monasteriorum in nostra Basilica Oratoriū haberint, in quo possent Deum laudare: sed praecipuum dominiū, & administratio semper ex Clero dependebat. Panuinus videtur hanc sententiam amplecti, dum ait: *Clericos porrò primum, deinde Canonicos cum Archipresbytero, qui modo est Cardinalis, & Vicarium substituit, qui est Praelatus, in ea diutissime permansisse, ex antiquis eius Basilicae,*

& Bibliothecae Palatinae monumentis inueni, ex quibus ante quingentos annos Canonicos in ea esse constat. Quo loco subuenit pro dictorum confirmatione, haud leuem vim habere alterius opinionis assensu coniuncto, quingentorum annorum tractum comprobare, dummodo memoria teneantur praeteritorum temporum incendia, & vastationes, quas Barbari in Vrbe Roma exercuerunt.

DE OFFICIO,
DIGNITATE, ET MVNERE
Archipresbyteri Sanctae Mariae Maioris.

Cap. II.

IXI MVs supra de Clero in genere sequitur agendum peculiariter de quouis ipsius Cleri, vnà cum dignitatibus, & muneribus: & primum ab Archipresbytero ordiemur. Id nomen in Iure Canonico idem valet, ac Episcopus primus inter Episcopos, ex quo antiquitus Archiepiscopus cepit vocari; & inter Diaconos primus, Archidiaconus; & inter Presbyteros primus, Archipresbyter, idest, inter Presbyteros primus, vel Praefectus. Vnde olim post Episcopum Archidiaconus primarium locum tenebat, deinde Archipresbyter. Et haec est ratio, cur in Iure Canonico post titulum de officio Archidiaconi, sequitur de officio Archipresbyteri. Solet etiam Archipresbyter Diaconi nomen fortiri, velut colligitur ex cap. ad haec de offic. Archid. Quod si aliquis (vt id obiter tangamus) quanam maior sit dignitas censenda perquirat, nunquid Archidiaconi, vel Archipresbyteri? Ad id respondemus, ratione ordinis, consecrationis, & officij Archipresbyteri reuera ipsum praecellere: at de iure communi, ex parte iurisdictionis, & potestatis, Archidiaconum. Etenim est necessarium, vt Archipresbyter Archidiacono obediatur tanquam Episcopo, velut ex cap. 1. de offic. Archipresb. vbi sic habetur: *Archipresbyter sciat se subesse Archidiacono, & eius praecipis, sicut sui Episcopi obedire debere.* Quod si quispiam desideret de officio, & Archipresbyteri munere, facile ex eodem loco apprehendet: *Specialiter ad eum pertinet ministerium super omnes Presbyteros, curam agere animarum, assidue in Ecclesia stare, & in Episcopi sui absentia ad vicem eius Missarum*

Archipresbyteri nomen quid pro praefecti significet.

An dignitas Archidiaconi sit maior Archipresbyteri. Gloss. cap. 1. de offic. Archipresb. Con. cil. Toletan.

Instit. mor. par. 11. lib. 3. Ioan. Ananij, qui de offic. auctor. & potest. Archipresb. optime pernotauit. Conc. Triad. Sess. 5. cap. 2. de reformatione. et Sess. 21. cap. 1. de reformatione. vbi loquitur de residentia. & cura animarum.

Quod sit officium Archipresbyterii.

solemnia celebret, & collectam dicat, aut cui ipse iniunxerit. Et in cap. ministerium: Ministerium Archipresbyteri, in eo constituitur, ut diligenti cura provideat ministerium Sacerdotum, Cardinalium, qui solemnem debeant agere officium in communicatione corporis, & sanguinis Domini Nostri Iesu Christi, à sacrosancto die Dominico incipiendo, per omnes Horas Canonicas indeclinabiliter perseuerent, ut opus Dei dignè, & sanctè perficiatur ab eo, cui committitur. Provideat etiam Archipresbyter vitam Sacerdotum Cardinalium præceptis sui obtemperando Episcopi, nè aliquando cedant, aut scurrilitate torpeant. Si Episcopus item defuerit (exceptis his, quæ prohibita sunt) Archipresbyter provideat cuncta, quæ in Sacerdotum ministerio perfici debeant: fontes benedicere, infirmum oleo perungere, penitentem infirmum consulto Episcopo reconciliare, penitentiam cunctis alijs Sacerdotibus iniungere. In præcipuis festiuitatibus aut ipse celebrationem Missæ solemniter impleat, aut ad sui iussionem, cui committitur peragat veneranter. Et in cap. officium: Quando Episcopus Missam canit, debet præcipere Sacerdotibus, ut induant se vestimentis sacris, & qualiter ad Missam procedant. debet enim præcipere custodi Ecclesie, ut in sacrario Christi Eucharistia propter infirmos non desit; debet in firmis providere, & providendo præcipere Sacerdotibus, nè fortè sine confessione, vel confirmatione corporis, & sanguinis Domini Nostri Iesu Christi moriantur: confessiones peccatorum eorum, qui à foris veniunt recipere cum omnibus Sacerdotibus, & exinde per provisionem Pontificis magnam debet illis adhibere curam. Ad Christianos quoque faciendos, & baptizandos infantes, &c. Qui plura desiderat de Archipresbyteri munere, & dignitate, Azoriũ perlegat. At licet magna sit dignitas Archipresbyteri in communi, (ut diximus) tamen Sanctæ Mariæ Maioris Archipresbyteri est maior, cum in sua Ecclesia iurisdictionem similem illi, quam Episcopus habet in sua, obtineant, Beneficia conferant, Vicarios subrogent, partem reddituum consequantur, velut Canonici, corrigant, admoneant Clericos, atque ad eò omnes suæ ditioni subiectos. Dixi similem illi, quam Episcopus obtinet, iurisdictionem tenere, quia resident, & curam animarum habent, nec valent simul stare, ut Tridentina Synodus, & Sanctus Carolus Borromæus litteris ad Sanctæ Mariæ Maioris Capitulum scriptis testatur hoc pacto: *Reuerendi Signori come fratelli. Hò riceuuta la lettera amoreuole, che m'hanno scritta alli 23. del passato, nella quale mostrano*

Ioan. Azor. instit. mor. 2. lib. cap. 15. Archipresbyterii dignitas est maior S. Mariæ Maioris.

Conc. Triad. Sess. 23. cap. 1.

S. Caroli Borromæi epistola.

A non poco sentimento della renuntia mia dell' Arcipretato della loro Chiesa, per l'amoreuolezza, che mi portano, in corrispondenza dell'affetto mio particolare verso di loro. Veggo bene, che s'ingannano, se pensassero, che io habbia lasciato quel carico per alcuno de rispetti, che toccano in detta sua lettera molto alieni & dalla deuotione mia verso quella Chiesa, & da la causa, che mi hà mosso à supplicare Nostro Signore à solleuarmene, che è stato il conoscere chiaramente, che non poteua portarlo con quiete della propria coscienza, & con sodisfattione del debito mio verso la lor Chiesa, stando l'obbligo principale, che hò di risidere continuamente in questa di Milano. Ma se bene hò lasciato il luogo, non hò però lasciato l'animo, & la pronta mia volontà di giouare à le cose loro in quel che potrò, sicome sono per adoprarmi per conto di Salone, poiche hauerò visto il memoriale, che ne hanno dato à Monsignor l'Eletto di Vercelli, che à quest' hora non è ancora giunto. Quanto alla fabrica incominciata, sò bene, che non hò io à pigliarne pensiero, massimamente essendo toccata la cura di quella Chiesa à Monsignor Illustrissimo Sforza, inclinatissimo all'ornamento di essa. mi resta pregarli, si come faccio, à tener memoria di me nell'orationi, & sacrificij loro. Di Milano li 7. di Gennaio 1573. Come fratello Il Cardinal Borromeo.

DE ILLUSTRISSIMIS, ET REVERENDISSIMIS

Cardinalibus S. Mariæ Maioris Archipresbyteris.

Caput III.

OSTQVAM diximus de officio, & munere Archipresbyteri, adhuc sequitur nonnullos nominatim exprime. re, qui hanc Basilicam gubernarunt. Primus igitur à nobis repertus Archipresbyter fuit Matthæus Cardinalis, ut in Archiuio huius Ecclesie legitur: *Matthæus Archipresbyter, sub Eugenio Pontifice Tertio, de anno eius octauo: à natiuitate Domini 1153. Idem quoque habetur in Instrumeto asseruato. Hoc tamen est: Aduertendum talem Cardinalè huius Basilicæ Archipresbyterum tẽpore Eugenij Tertij à nobis non inueniri apud Scriptores, qui vitas, & res gestas S.R.E. Cardinalium annotant. Hunc consequitur Paulus Sanctæ Romanæ Ecclesie Subdiaconus, & Archipresbyter S. Mariæ Maio-*

Primus Archipresbyter Matthæus Cardinalis.

Præcipuis festiuitatibus aut ipse celebrationem Missæ solemniter impleat, aut ad sui iussionem, cui committitur peragat veneranter.